

Zichtbare historie: met granieten banden is de omtrek van paleis Huys ter Nieuburch weergegeven. In zes grote granieten platen is de historie gegraveerd

HET HISTORISCH ERFGOED VAN DE ORANJES

Rijswijk als prinselijke buitenplaats

Het waren de zonen van Willem van Oranje die Rijswijk vier eeuwen geleden op de kaart zetten. Prins Maurits met zijn befaamde stallen in de oude dorpskern en Frederik Hendrik, die buitenlandse koningshuizen de ogen uitstak met paleis Huys ter Nieuburch.

Wat is er eigenlijk bewaard gebleven van Huys ter Nieuburch, het paleis dat in 1630 werd gebouwd in het Rijswijkse Bos en in 1635 werd opgeleverd? Met die vraag hield gemeente archeoloog Hans Koot zich bezig. Twee jaar geleden kwam het bos in aanmerking voor een grote opknappbeurt. Daarbij werd archeologisch onderzoek verricht naar de locatie van het paleis. Wat bleek: tot grote verrassing lagen vlak onder het gras nog steeds de fundamenten van het paleis. Iets wat niemand had verwacht, om-

dat in de sloopakte opdracht was gegeven om het pand in zijn geheel af te breken.

ONTZETTEND LUXE

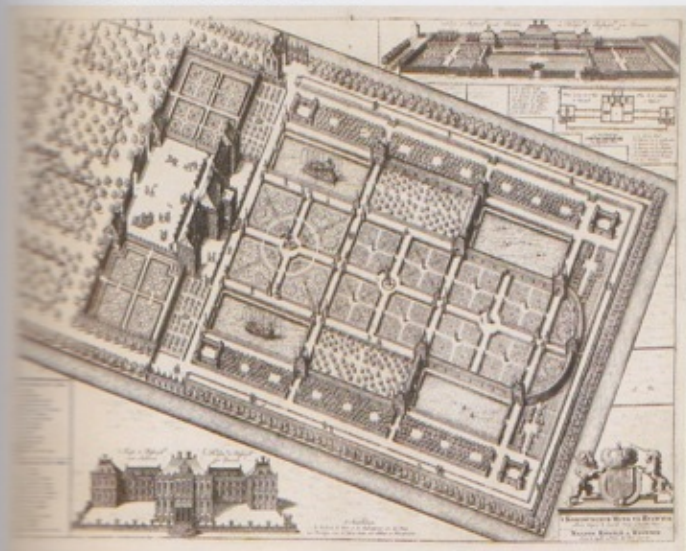
Hans Koot: "De gevonden fundering laat de imposante afmeting van het hoofdgebouw zien. Dit paleis was ontzettend luxe. De gevels waren volledig bekleed met natuursteen, in een tijd dat baksteen de norm was." Naast bouw- en slachtafval werden tijdens de graafwerkzaamheden ook restanten van aardewerk servies gevonden, die een kleine impressie geven van

Foto: Erwin Dijkgraaf reportagefotografie

Opgravingen in het Rijswijkse Bos in 2009

Huis ter Nieuburch kort na de voltooiing in 1644. Gravure van J. Milheusser, herdruk 1697

In 1877 kocht koning Willem III Huize Welgelegen om er zijn mistress te huisvesten

Prins Maurits op een van de paarden uit zijn Rijswijkse stallen

Rijswijkse stallen

de weelde van toen. "Alle bruikbare spullen werden destijds voorafgaand aan de sloop naar andere paleizen verhuisd of verkocht. Wie weet wat koningin Beatrix nog voor servies heeft, afkomstig uit Huis ter Nieuburch."

INTERNATIONALE BEKENDHEID

De Naald, het gedenkteken uit 1793, gemaakt van steen afkomstig van het paleis, herinnert nog aan de Vrede van Rijswijk. Dit akkoord werd gesloten in Huis ter Nieuburch en maakte een einde aan de negenjarige oorlog met Frankrijk. Daarmee verwierf Rijswijk internationale bekendheid. "Buitenlandse toeristen kwamen langs en lieten zich rondleiden door het paleis, dat inmiddels niet meer bewoond werd", legt Pochon met pracht en praal, daar ging het om in die tijd. Nederland, destijds een republiek, probeerde zich zoveel mogelijk een hofcultuur aan te meten. Prins Maurits droeg overaan bij met zijn paardenstal in de dorpskern van Rijswijk, gelegen aan de huidige Tollens-

straat. Daar had hij niet alleen vele fokpaarden ondergebracht, maar ook exotische vogels en zelfs een olifant. "Ga er maar vanuit dat hij veel tijd in Rijswijk doorbracht, wanneer hij niet op veldtocht was. Het complex bood namelijk niet

herinneren aan de tijd van weleer. Niet alleen de contouren van Huis ter Nieuburch zijn gemarkeerd met een granieten band, die laat zien hoe imposant het gebouw ooit was. Ook de twee symmetrische vijvers zijn duidelijke

ONVERWACHT BLEKEN VLAK ONDER HET GRAS DE FUNDAMENTEN VAN HET PALEIS TE LIGGEN

alleen onderdak aan tachtig paarden, maar het bestond ook uit verschillende woonruimtes."

SPOREN VAN WELEER

De Oranjes haalden hun inkomsten uit het gebied door landerijen te verpachten en het paleis in het Rijswijkse Bos te verhuren. "In de landgoederenzone zijn nog sporen te vinden die

overblijfselen van de paleistuin. En dan is er nog Huize Welgelegen, het Rijswijkse landgoed waar de latere koning Willem III naar verluid zijn mistress onderbracht."

Het maakt duidelijk dat de Oranjes generaties lang een stevige band hadden met Rijswijk. Vanwege de privé domeinen kwam de familie hier in hun vrije tijd maar al te graag.